

Kommunstyrelsen (exkl. kommunerna i landskapet Åland)

RIKSDAGSVALET 2011: Ändringar i vallagen, bestämmande och meddelande av röstningsställena, valmaterialet m.m.

Riksdagsvalet förrättas på söndagen den 17 april 2011. Förhandsröstning ordnas i Finland 6-12.4.2011 och utomlands 6-9.4.2011. Förhandsröstningen ombord på ett finskt fartyg kan inledas redan den 30 mars 2011.

Justitieministeriet ber kommunstyrelsen sända detta brev till centralvalnämnden för kännedom. Brevet finns också på justitieministeriets webbplats www.vaalit.fi.

1. Ändringar i vallagen

Vallagen har sedan det föregående valet (Europaparlamentsvalet 2009) ändrats genom lagen om ändring av vallagen (431/2010), som trädde i kraft den 1 juni 2010. Genom lagen ändrades tidpunkten för ordinarie riksdagsval och presidentval. Valdagen i riksdagsval ska i fortsättningen vara den tredje söndagen i april och i presidentval den fjärde söndagen i januari. I samband med detta utvidgades möjligheterna att rösta på förhand så att närståendevårdaren kan under vissa förutsättningar rösta vid hemmaröstningen samtidigt med den som egentligen har rätt att rösta hemma.

2. Röstningsställena i riksdagsvalet 2011

Kommunen är enligt 14 § 3 mom. i grundlagen skyldig att se till att de röstberättigade har tillräckliga möjligheter att rösta både vid förhandsröstningen och på valdagen.

2.1. Bestämmande av de allmänna förhandsröstningsställena i kommunen

Enligt 9 § i vallagen ska kommunstyrelsen besluta om antalet och placeringen av de allmänna förhandsröstningsställena i kommunen. Det ska finnas minst ett allmänt förhandsröstningsställe i varje kommun om inte något annat följer av särskilda skäl. Vid bestämmandet av förhandsröstningsställena bör kommunstyrelsen fästa uppmärksamhet vid det följande.

Det måste finnas tillräckligt många förhandsröstningsställen

Kommunen måste absolut se till att det i kommunen finns tillräckligt många allmänna förhandsröstningsställen i förhållande till antalet röstberättigade invånare i kommunen, så att väljarna kan rösta på förhand utan något större besvär och utan att det skulle ta en onödigt lång tid. Eftersom besluten om indelning i röstningsområden fattades i kommunerna redan i slutet av april är det inte längre möjligt att påverka antalet röstningsställen på valdagen i riksdagsvalet. Därför anser justitieministeriet att tryggheten av ett tillräckligt antal för-

handsröstningsställen är en av de viktigaste faktorerna när det gäller att säkerställa ett gott valdeltagande i riksdagsvalet.

Var bör förhandsröstningsstället ligga?

Förhandsröstningsstället bör vara en plats som är lätt att hitta och som de röstberättigade gärna kommer till. Förhandsröstningen kan t.ex. ordnas på en sådan plats som medborgarna också annars ofta besöker. Det ska dock ses till att även de som bor utanför tätorten har goda möjligheter att rösta på förhand.

Förhandsröstningsstället bör vara så neutralt som möjligt beträffande ideologiska och ekonomiska sammankopplingar att en så stor del som möjligt av väljarna gärna kommer till platsen.

I de senaste valen har man fått bra erfarenhet av bl.a.

- postkontor,
- bibliotek,
- olika affärs- och köpcentrum,
- kommunhus och andra kommunala ämbetsverk,
- olika läroverk,
- kommunala servicecentrum och
- samservicecentrum samt
- ambulerande röstningsställen dvs. röstningsbussar och förbindelsefartyg och motsvarande.

Ordningen på förhandsröstningsställena och förbudet mot valreklam

Förhandsröstningsställets lokaler och belägenhet ska lämpa sig för förhandsröstning också med tanke på ordningen på röstningsstället. I 56 § i vallagen finns bestämmelser om ordningen på förhandsröstningsställena och i samband med detta om förbudet mot valreklam. Av praktiska skäl kan förbudet mot valreklam i fråga om vissa förhandsröstningsställen omfatta ett mer begränsat område än i fråga om röstningsområdets röstningsställe på valdagen. Om förhandsröstningsstället finns t.ex. i ett köpcentrum ska kommunens centralvalnämnd vid behov på förhand kontakta köpcentrets ledning för att säkerställa att förhandsröstningen på ett behörigt sätt beaktas i centrets övriga verksamhet. I fråga om omfattningen av förbudet mot valreklam kan det i detta fall anses som minimikrav att valkampanjer och valreklam inte får synas till eller höras vid ytterdörren till förhandsröstningsstället eller innanför den.

Tillräckligt med utrymme och valförrättare

Förhandsröstningsstället bör vara tillräckligt stort så att röstningen kan förrättas smidigt och tillförlitligt, dvs. med bevarande av valhemligheten, valfriheten och valfriden. I utrymmet ska kunna placeras ett tillräckligt antal punkter för kontroll av identiteten, givande av röstsedlar och mottagning av röstningar. Utrymmet ska vara dimensionerat och ordnat så att det uppstår så lite rusning och köer som möjligt.

Rusning beror ofta på att förhandsröstningen ordnas i en sådan lokal där det inte finns plats för tillräckligt många valbås eller mottagningspunkter för röstningar och/eller på att det inte finns tillräckligt många valförrättare vid mottagningspunkten. När det gäller förhandsröst-

ning är det ju inte själva röstningen som tar tid utan just mottagandet av röstningen (dvs. när valförrättaren stämplar röstsedeln, innesluter röstsedeln i valkuvertet, innesluter valkuvertet och följbrevet i ytterkuvertet samt gör en anteckning i rösträttsregistret om att väljaren har röstat). Kommunerna bör se till att det finns tillräckligt med mottagningspunkter. I praktiken betyder detta att det ska finnas tillräckligt med personal och att förhandsröstningen ordnas i ett tillräckligt stort utrymme så att röstningen ur väljarens synpunkt går så snabbt och smidigt som möjligt.

Brandsäkerhet

Förhandsröstningsstället ska placeras i byggnaden så att utrymningsvägar hålls oblockerade. Skyltarna för utrymningsvägarna får inte täckas. Det är skäl att vid behov på förhand säkerställa hos den regionala räddningsmyndigheten att arrangemangen har skötts korrekt.

Använd helst samma förhandsröstningsställen från val till val

Förhandsröstningen bör i mån av möjlighet ordnas på samma ställe från val till val, eftersom väljarna på detta sätt lättare vet var de kan rösta på förhand. Man kan gärna öka antalet röstningsställen, men att sluta använda ett visst ställe, flytta stället eller ändra på öppettiderna kan orsaka ovisshet bland väljarna.

Effektiv informering och anvisningar

Kommunen ska aktivt informera kommuninvånarna om var kommunens förhandsröstningsställen finns och om deras öppettider. I praktiken kan denna information ges med hjälp av kungörelser, utomhusreklam, tidningsannonser, tidningsartiklar, informationsblad som skickas till alla hushåll, på kommunens webbplats osv. Till lokala medier bör skickas en förteckning över förhandsröstningsställena och deras öppettider. På samma sätt som tidigare bifogas det till meddelandekortet som skickas till väljarna en förteckning över de allmänna förhandsröstningsställena inom väljarens valkrets.

Vägen till röstningsstället ska märkas tydligt, t.ex. med vägvisare och skyltar.

Handikappades möjligheter att rösta

Uppmärksamhet bör fästas vid att handikappade och på annat sätt rörelsehindrade har goda möjligheter att rösta på förhand. I mån av möjlighet bör parkeringsplats för handikappades fortskaffningsmedel reserveras i omedelbar närhet av röstningsstället och hjälp ordnas för handikappade både på röstningsstället och utanför det. Eventuella trösklar och trappor på röstningsstället ska t.ex. förses med ramp så att de som använder eldriven rullstol eller rullator kommer till röstningsplatsen utan svårigheter. Med tanke på rullstolsbundna bör det dessutom finnas ett valbås i vilket man ryms med rullstol eller ett fristående skrivunderlägg med skärm så att väljaren kan fylla i sin röstsedel i skydd för andras blickar.

På vilket sätt kan man i praktiken ordna förhandsröstningen i ett ambulerande förhandsröstningsställe?

Förhandsröstningen i ett ambulerande förhandsröstningsställe kan ordnas t.ex. enligt följande: i en buss eller motsvarande fordon ordnas ett röstningsutrymme, den dagliga rut-

ten och tidtabellen planeras, det informeras aktivt om var och när bussen stannar och efter detta genomförs planen och förrättas röstningen. Adressen till var och en plats där bussen stannar och de tider då den stannar ska registreras i valdatasystemets register över röstningsställen.

Dagarna och tiderna då förhandsröstningsstället är öppet

Enligt 47 § i vallagen ska ett allmänt förhandsröstningsställe i hemlandet vara öppet för förhandsröstning under alla dagar som infaller under förhandsröstningsperioden, om inte något annat av särskilda skäl bestäms genom beslut av kommunstyrelsen. Ett särskilt skäl kan vara att det bedöms att antalet förhandsröstande är litet i en del av kommunen eller i en tätort. I varje kommun ska det dock finnas minst ett förhandsröstningsställe som är öppet under alla dagar som infaller under förhandsröstningsperioden (6-12.42011).

Enligt 48 § i vallagen beslutar kommunstyrelsen också de dagliga öppettiderna. Förhandsröstningsstället får dock inte vara öppet vardagar före klockan 8 eller efter klockan 20 eller lördagar och söndagar före klockan 10 eller efter klockan 16. Enligt tidigare erfarenhet lönar det sig att hålla förhandsröstningsstället öppet till klockan 20 minst under de två sista dagarna under förhandsröstningsperioden.

Avtal med utomstående om ordnande av förhandsröstningen

Itella Abp:s butiker

Finland har en lång tradition av att förhandsröstning ordnas på postkontor. Justitieministeriet och Itella Abp har också denna gång ingått ett ramavtal om att Itella i vissa kommuner tillhandahåller tjänster för ordnandet av förhandsröstningen i riksdagsvalet 2011. Ramavtalet gäller enbart de 70 kommuner i vilka det finns Itellas butiker som ställs till förfogande som förhandsröstningsställen. Antalet butiker som ställs till förfogande är 126. Kommunerna anges i bilaga 2 som skickas enbart till de kommuner som avtalet gäller.

Varje kommun bestämmer själv om den vill använda Itellas butiker som förhandsröstningsställen eller om den ordnar förhandsröstningen i andra ställen i kommunen.

Itellas försäljningspersonal kommer att kontakta kommunerna i god tid före årsskiftet.

Justitieministeriet ber kommunerna som detta gäller fästa uppmärksamhet vid att om avtal mellan Itella och kommunerna ingås beträffande under 40 butiker, tar Itella i enlighet med avtalsvillkoren ut en engångsersättning på niohundrafemtio euro utöver de andra i avtalet nämnda ersättningarna (punkt 8 i avtalet). Uppmärksamhet bör också fästas vid att avtalets ansvarsfrihetsklausul begränsar Itellas eventuella skadeståndsskyldighet gentemot kommunen (punkt 11).

Andra utomstående aktörer

Om kommunen ordnar förhandsröstningen i någon annan utomstående aktörs utrymme (till exempel i ett köpcentrum) ska den själv ingå avtal om detta direkt med aktören i fråga.

1.2 Bestämmande av röstningsställena på valdagen

Enligt 8 § i vallagen är röstningsområde kommunen, om det inte är nödvändigt att dela in den i flera röstningsområden. I vallagen ingår inga närmare bestämmelser om röstningsområdenas storlek eller antalet invånare inom dem. Beslut om röstningsområdena fattas av fullmäktige. Beslutet om röstningsområdena träder i kraft den 15 oktober, om beslutet fattas och meddelas magistraten senast i april samma år på det sätt som magistraten föreskriver. Ett beslut som fattas eller meddelas magistraten senare träder i kraft den 15 oktober följande år. I riksdagsvalet 2011 iakttas indelningen i röstningsområden som trädde i kraft den 15 oktober 2010.

Varje röstningsområde ska ha ett *röstningsställe på valdagen* vilket anges i beslut av kommunstyrelsen. En röstberättigad får rösta endast på det röstningsställe som har antecknats för honom eller henne i rösträttsregistret. Justitieministeriet rekommenderar att kommunerna när de fattar beslut om röstningsställena på valdagen i tillämpliga delar följer anvisningarna som gäller grunderna för bestämmandet av förhandsröstningsställena som presenteras ovan i punkt 1.1.

1.3. Registrering av uppgifterna om röstningsställena i registret över röstningsställen

Enligt 9 § 4 mom. i vallagen ska kommunstyrelsen se till att det i Befolkningscentralens register över röstningsställen, dvs. valdatasystemets basdata- och röstningsställesystem, på det sätt som Befolkningsregistercentralen bestämmer, i fråga om varje allmänt förhandsröstningsställe i kommunen antecknas det allmänna förhandsröstningsställets

- namn och
  - besöksadress samt
  - de dagar och de tider då förhandsröstningsstället är öppet samt
- i fråga om varje röstningsställe på valdagen
- namn och
  - besöksadress samt
- övriga uppgifter som justitieministeriet föreskriver.

Uppgifterna ska registreras i basdata- och röstningsställesystemet senast på fredagen den 21 januari 2011¹. Om kommunstyrelsens beslut om ett röstningsställe på valdagen leder till att röstningsområdets namn måste ändras på grund av att röstningsområdets namn är samma som röstningsställets namn, ska beslutet inom samma tidsfrist meddelas till Befolkningsregistercentralen, som ändrar namnet i valdatasystemets basdata- och röstningsställesystem samt befolkningsdatasystemet, bl.a. för utskrivandet av meddelandekorten.

¹ Enligt 9 § i vallagen är de allmänna förhandsröstningsställen i hemlandet och röstningsställen på valdagen i hemlandet som före utgången av den 51 dagen före valdagen har antecknats i registret över röstningsställen, röstningsställen vid valet. I praktiken måste den sista registreringsdagen dock vara tidigare, i detta fall 21.1.2011, eftersom det till meddelandekortet som skickas till var och en röstberättigad bifogas en förteckning över de förhandsröstningsställen som finns i dennes valkrets samt deras adresser och öppettider. Tillräcklig tid måste reserveras för utskrivandet, kontrollen och tryckningen av förteckningarna.

Kommunens centralvalnämnd ska dessutom senast på fredagen den 21 januari se till att i valdatasystemets basdata- och röstningsställesystem finns aktuella kontaktuppgifter för centralvalnämnden och kvittera i systemet att uppgifterna har kontrollerats.

Det är viktigt att alla ovan nämnda röstningsställe- och kontaktuppgifter är korrekta. Efter att kommunen har kvitterat dem som kontrollerade skrivs uppgifterna ut på meddelandekortet som skickas till väljaren eller dess bilaga i den form de är i valdatasystemet. Kommunen ska se till att uppgifterna som finns i basdata- och röstningsställesystemet den 21 januari 2011 är slutliga uppgifter som gäller i riksdagsvalet 2011. Kommunerna svarar för att uppgifterna är korrekta.

Av kommunstyrelsens beslut ska framgå i fråga om varje allmänt förhandsröstningsställe i kommunen namnet, besöksadressen samt de dagar och de tider då förhandsröstningsstället är öppet samt namnet på och besöksadressen för röstningsstället på valdagen. Vart och ett förhandsröstningsställe ska ha ett beskrivande namn, t.ex. "Ekenäs post", "Kommunalhuset" eller "Vårberga bibliotek". Namnet kan inte vara t.ex. "Itellas butik 02770". Ett ambulerande förhandsröstningsställe kan heta t.ex. "Röstningsbussen" och under namnet anges hållplatserna och när den stannar vid resp. hållplats.

Befolkningsregistercentralen kommer att ge närmare anvisningar om meddelandet av uppgifter till registret över röstningsställena.

1.4. Tidsplan för bestämmande och meddelande av röstningsställena

- 1) November 2010: Befolkningsregistercentralen ger kommunerna närmare anvisningar om registrering av röstningsställeuppgifterna i basdata- och röstningsställesystemet.
- 2) Kommuner där Itella ställer sina butiker till förfogande: Itella kontaktar kommunen i god tid före årsskiftet. Kommunen och Itella ska senast på måndagen den 17 januari 2011 ingå ett avtal om förhandsröstning i Itellas butiker.
- 3) December 2010: Basdata- och röstningsställesystemet öppnas för produktionsanvändning den 1 december 2010. Justitieministeriet skickar i november till centralvalnämnderna en anvisning om basdata- och röstningsställesystemet (VAT-anvisning nr 2 b: "Anvisningar om basdata- och röstningsställesystemet för kommunala centralvalnämnden").
- 4) Januari 2011: Kommunstyrelsen ska fatta beslut om de allmänna förhandsröstningsställena och röstningsställena på valdagen i kommunen och se till att de registreras och kvitteras valdatasystemets basdata- och röstningsställesystem senast på fredagen den 21 januari 2011. Kommunerna kan börja registreringen av uppgifterna i systemet den 1 december 2010. De uppgifter som registrerats i basdata- och röstningsställesystemet den 21 januari 2010 är slutgiltiga och kan inte längre ändras inför riksdagsvalet 2011. Om kommunen upptäcker fel i uppgifterna efter detta datum ska den utan dröjsmål meddela dessa till Befolkningsregistercentralen på det sätt den förordnar. Rättelser ska meddelas ända fram till valdagen så att hela valorganisationen via valdatasystemet har tillgång till korrekta uppgifter. Uppgifterna utnyttjas också vid upprättandet av följande valaktivitet.
- 5) Justitieministeriet rekommenderar att kommunala centralvalnämnden förordnar senast på onsdagen den 2 mars 2011 valförrättare till kommunens allmänna förhandsröstnings-

ställen. Itella lämnar till centralvalnämnder ett förslag om personerna som ska förordnas till Itellas butiker.

2. Användningen av valdatasystemet

I riksdagsvalet 2011 använder kommunerna följande delsystem i valdatasystemet:

- basdata- och röstningsställesystemet (centralvalnämnden),
- rösträttsregistret (valförrättare vid förhandsröstningen),
- rösträttsregistret (centralvalnämnden),
- resultatuträkningsystemet (centralvalnämnden).

Utöver detta ska det genomföras ett försök med användning av rösträttsregistret vid röstningen på valdagen inom högst 50 röstningsområden.

Närmare information om användningen av valdatasystemet skickas skilt.

3. Valhandlingar

Justitieministeriet skickar till centralvalnämnderna i oktober-november 2010 en skild förfrågning om behovet av de valhandlingar som används vid riksdagsvalet. Enligt svaren till förfrågningen utarbetas en distributionslista för valhandlingarna. Distributionen av valhandlingarna inleds den 14 februari 2011.

Valanvisningarna och VAT-anvisningarna distribueras till centralvalnämnderna under januari 2011.

4. Valurnorna

Justitieministeriet ber att de kommunala centralvalnämnderna senast på fredagen den 10 december meddelar

- antalet nya valurnor som behövs i kommunen och
- antalet extra och användbara valurnor som finns i kommunen.

Dessa uppgifter meddelas till Terttu Belgasem, per per e-post under adress terttu.belgasem@om.fi.

På samma sätt som vid tidigare val tas extra valurnor i bruk så att kommunala centralvalnämnder som har användbara extra valurnor ska enligt justitieministeriets närmare anvisningar sända dem till sådana kommunala centralvalnämnder som inte har tillräckligt många urnor. Justitieministeriet står för kostnaderna för sändandet. Itella sörjer för själva transportereringen.

5. Utbildning

Justitieministeriet kommer i februari 2011 att ordna utbildning för centralvalnämndernas sekreterare, ordförande och adb-ansvariga. I december 2010 sänder ministeriet till de kommunala centralvalnämnderna ett brev där det berättas när och var utbildningen ordnas (13 utbildningsdagar med likadant innehåll) samt programmet för utbildningen.

Den kommunala centralvalnämnden ska utbilda, handleda och råda kommunens övriga valmyndigheter (valnämnder, valbestyrelser och valförrättarna på de allmänna förhandsröstningsställena) så att dessa klarar av sina uppgifter.

6. Engångsersättningen till kommunerna

I enlighet med 188 § i vallagen betalar justitieministeriet som engångsersättning till kommunen ett belopp som ministeriet fastställer för varje kommuninvånare som har rösträtt i riksdagsvalet. Ersättningens storlek kan fastställas först efter att statsbudgeten för nästa år har godkänts. Kommunerna underrättas om engångsersättningen skilt.

Det kan nämnas att vid riksdagsvalet 2007 var ersättningen 1,8 euro per röstberättigad kommuninvånare som införts i rösträtsregistret, dock minst 2100 euro per kommun, och vid Europaparlamentsvalet 2009 1,9 euro per röstberättigad kommuninvånare som införts i rösträtsregistret, dock minst 2400 euro per kommun. Ersättningen betalas till kommunerna på hösten 2011.

7. Ytterligare upplysningar

Närmare information om olika valfrågor finns på justitieministeriets valsidor på www.vaalit.fi.

Vid justitieministeriet ges ytterligare information av

- valdirektör Arto Jääskeläinen, tfn (09) 1606 7572, (09) 1606 7572
- konsultativ tjänsteman Jussi Aaltonen, tfn (09) 1606 7620, (09) 1606 7620
- avdelningssekreterare Terttu Belgasem, tfn (09) 1606 7563, (09) 1606 7563

Närmare upplysningar om användningen av valdatasystemet ges vid Justitieförvaltningens datateknikcentral av

- överinspektör Jukka Leino, tfn 010 36 64611,
- valstödet 010 366 4750

Valdirektör

Arto Jääskeläinen

Konsultativ tjänsteman

Jussi Aaltonen

- BILAGOR
- 1) Vissa bestämda tider i riksdagsvalet den 17 april 2011 (skickas till alla kommuner).
  - 2) Förteckning över butiker som Itella ställer till förfogande. **Förteckningen skickas enbart till de kommuner som anbudet gäller.**
  - 3) Modell för avtal mellan kommunen och Itella Abp. **Förteckningen skickas enbart till de kommuner som anbudet gäller.**

FÖR KÄNNEDOM:

(brevet och bilaga 1; per e-post)
Befolkningsregistercentralen / Timo Salovaara
Finlands Kommunförbund / lagfrågor
Tieto Abp / Olli Pitkänen
Itella Abp / Marita Hämeenoja
Valkrets nämnderna